

Робоча група з підготовки законопроекту
з рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства України
Київський регіональний центр НАПрН України
Відділення цивільно-правових наук НАПрН України

РЕКОДИФІКАЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ЧАСУ

Монографія

За загальною редакцією доктора юридичних наук,
професора Н. С. Кузнецової

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

Рецензенти:

Дзера О. В. – доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник Київського регіонального центру Національної академії правових наук України, заслужений юрист України, член-кореспондент Національної академії правових наук України;

Онїщенко Н. М. – доктор юридичних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України, заслужений юрист України, дійсний член (академік) Національної академії правових наук України;

Іншин М. І. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри трудового права та права соціального забезпечення Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, заслужений юрист України, дійсний член (академік) Національної академії правових наук України

*Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради
Київського регіонального центру
Національної академії правових наук України
(протокол № 4 від 3 червня 2022 року)*

Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу : монографія / за заг. ред. Н. С. Кузнецової. 2-ге вид., доп. та перероб. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 908 с.

ISBN 978-966-992-780-4

Монографія є другим оновленням і доповненим виданням, яке присвячене аналізу основних напрямів оновлення (рекодифікації) Цивільного кодексу (ЦК) України. До авторського колективу монографії увійшли автори Концепції оновлення Цивільного кодексу України, члени Робочої групи з підготовки законопроекту з рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства України, провідні українські цивілісти. У роботі розглянуто генезу та сучасний стан приватного права, основні чинники і передумови рекодифікації Цивільного кодексу України. Окреслено теоретико-методологічні засади оновлення цивільного законодавства. Сформульовано низку пропозицій щодо вдосконалення та гармонізації правового регулювання приватних відносин. Видання доповнене доповідями пленарного засідання XI Міжнародного цивілістичного форуму «Концепція оновлення Цивільного кодексу України очима зарубіжних експертів», а також матеріалами обговорення проблем речового, договірної та деліктного права, яке відбулося в межах панельних дискусій форуму.

Видання розраховано на науковців, викладачів, студентів, аспірантів, практичних працівників та читачів, які досліджують приватне право.

УДК 340.13:347(477)

© Робоча група, 2022

© Київський регіональний центр НАПрНУ, 2022

© Відділення цивільно-правових наук НАПрНУ, 2022

ISBN 978-966-992-780-4

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	8
------------------------	---

Розділ 1

Розвиток сучасного приватного права та основні чинники і передумови

<i>для оновлення Цивільного кодексу України</i>	10
--	----

1.1. Сучасні тенденції розвитку приватного права як регулятора суспільних відносин	10
1.2. Основні чинники і передумови оновлення цивільного законодавства України, напрями рекодифікації	27
1.3. Гармонізація сучасного приватного права: виклики часу	51
1.4. Загальні положення ЦК України: сталі принципи і новітні тенденції	64
1.5. Структура ЦК України: розширення меж регулювання	87

Розділ 2

Регулювання немайнових відносин: еволюція поглядів та вдосконалення

<i>регуляторних механізмів</i>	105
---	-----

2.1. Особисті немайнові відносини в предметі цивільного права	105
2.2. Інформація як об'єкт приватноправового регулювання ..	125
2.3. Розвиток механізмів регулювання та захисту особистих немайнових відносин	150

Розділ 3

Регулювання відносин інтелектуальної власності:

європейський вектор	180
3.1. Питання вдосконалення врегулювання охорони прав інтелектуальної власності у ЦК України	180
3.2. Реформування положень про розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності в контексті рекодифікації цивільного законодавства	213

Розділ 4

Регулювання речових відносин: шляхи оновлення 233 |

4.1. Загальні підходи і принципи регулювання речових правовідносин в умовах рекодифікації та європеїзації	233
4.2. До питання удосконалення правового регулювання окремих видів речових прав на чуже майно у світлі процесу оновлення ЦК України	269
4.3. Право володіння як юридична категорія речових відносин	286
4.4. Уведення інституту фідучіарного фонду до цивільного права України	300
4.5. Новелізація норм спадкового права	308

Розділ 5

Відносини майнового обороту в контексті

гармонізації правового регулювання 334 |

5.1. Сучасні тенденції правової регламентації договірних відносин у гармонізованих актах європейського приватного права	334
5.2. Імплементация гармонізованих підходів у регулюванні договірних відносин у процесі рекодифікації ЦК України	355
5.3. Удосконалення механізмів регулювання зобов'язальних відносин і судова практика	372

5.4. Оновлення нормативного масиву регламентації договірних зобов'язань з виконання робіт	406
5.5. Удосконалення механізмів регулювання договірних відносин з надання послуг в умовах рекодифікації Цивільного кодексу України	424
5.6. Сучасні тенденції правової регламентації недоговірних зобов'язань у гармонізованих актах європейського приватного права та основні напрями удосконалення правового регулювання недоговірних відносин у процесі рекодифікації ЦК	445

Розділ 6

Розвиток положень про юридичну особу в процесі оновлення ЦК України	461
6.1. Інститут юридичної особи	461
6.2. Оновлення положень про юридичних осіб у процесі рекодифікації	486
6.3. Регулювання корпоративних відносин цивільним законодавством	493

Розділ 7

Удосконалення окремих інститутів приватного права України	515
7.1. Оновлення положень про об'єкти цивільних прав	515
7.2. Інститут правочину в цивільному праві	527
7.3. Застосування способів захисту цивільних прав, прямо не передбачених законом або договором	536
7.4. Сучасні тенденції розвитку сімейного законодавства в Україні в світлі рекодифікації (оновлення) Цивільного кодексу України	566

Розділ 8

Матеріали XI Міжнародного цивілістичного форуму «На шляху до європейського приватного права»	599
---	------------

Вітальне слово

**Голови Верховної Ради України Руслана Стефанчука
на XI Міжнародному цивілістичному форумі**

«На шляху до європейського приватного права» 599

8.1. Доповіді зарубіжних експертів

«Концепція оновлення Цивільного кодексу України

очима зарубіжних експертів» 601

8.1.1. Господарський кодекс –
символ українського нездужання 601

8.1.2. Концепція рекодифікації ЦК України
та модернізація ЦК Казахстану:
порівняльний аналіз основних ідей 611

8.1.3. Кодифікація (рекодифікація) цивільного права
у XXI столітті: деякі приклади з досвіду Литви 647

8.1.4. Володіння: порівняльний аналіз Концепції оновлення
Цивільного кодексу України з положеннями
Цивільного кодексу Республіки Молдова 660

8.1.5. Зауваження щодо реформи речового права 673

8.1.6. Пропозиції щодо забезпечення позовів
про передачу права власності на нерухомість,
що будеється 676

8.1.7. Матеріальне і колізійне регулювання юридичних осіб
у контексті оновлення ЦК Білорусі та України 683

8.1.8. Інтелектуальна власність: тенденції та перспективи 688

8.1.9. Правова природа та форма рішень
органів юридичних осіб 691

8.2. Панельна дискусія

«Речове право: перспективи модернізації» 699

8.2.1. Переосмислення Загальних положень
речового права в умовах європеїзації
та рекодифікації цивільного законодавства 701

8.2.2. Фідуціарний фонд: правова природа та види 707

8.2.3. Речове право: чим замінити
право господарського відання
та оперативного управління? 710

8.2.4. Речові права на чуже майно в контексті рекодифікації Цивільного кодексу України	713
8.2.5. Деякі міркування щодо оновлення положень чинного вітчизняного речового права	715
8.3. Панельна дискусія «Договірне право»	718
8.3.1. Основні напрями модернізації сучасного договірного права	718
8.3.2. Переддоговірні відносини	722
8.3.3. Механізм укладення договору у світлі положень DCFR	727
8.3.4. Оновлення Цивільного кодексу України: до проблеми недійсних та неукладених правочинів (договорів)	731
8.3.5. Уведення в Цивільний кодекс України нових пойменованих договорів	737
8.3.6. Удосконалення положень про стягнення відсотків (ст. 625 ЦК)	741
8.4. Панельна дискусія «Рекодифікація недоговірних зобов'язань»	746
8.4.1. Основні напрями вдосконалення правового регулювання недоговірних відносин у процесі рекодифікації ЦК	746
8.4.2. Рекодифікація недоговірних зобов'язань: запитова позиція національних судів	750
8.4.3. Умови деліктної відповідальності: переосмислення на часі	757
8.4.4. Співвідношення договірної та деліктної відповідальності	761
8.4.5. Генеральний делікт і система спеціальних деліктів: перспективи рекодифікації	767
ДОДАТОК	773
Авторський колектив монографії	901